

Verhaaltijd / verhaalde tijd

De meeste verhalen die je tot nu toe geschreven hebt, zullen meestal een *lineair tijdverloop* gehad hebben; je schreef eerst wat het eerst gebeurde en zo ging het verhaal verder naar het laatste wat er gebeurde.

Soms is dat geen handige structuur en wil je het tijdverloop wat herschikken. Je maakt dan gebruik van de *flashback* (terugblik) of de *flash forward* (de vooruitblik).

Flashback

In film een makkie: montage

Je gebruikt een flashback om meer informatie te geven over een verhaalfiguur. Die informatie is op dit moment nodig voor het verhaal; je kunt zo aangeven waarom iemand een bepaalde keuze gaat maken, of waarom deze zo bijzonder reageert op deze gebeurtenis, of waarom de verhaalfiguur ineens van mening verandert. Je verklaart er de daden van een personage mee.

Je kunt hem ook gebruiken om de spanning op te bouwen. In thrillers en *detectives* zie je vaak dat je in flashbacks stukjes verhaal krijgt die de schrijver achtergehouden

heeft. De schrijver geeft die informatie gedoseerd, want anders zou je in het begin al meteen het hele verhaal snappen en dan is de spanning weg.

De flashback kan jou ook onmisbare achtergrondinformatie geven. Als schrijver stop je die bij voorkeur niet in het begin van je verhaal; je lezer zou dan wel eens je verhaal weg kunnen leggen. Maar als je in het verhaal zit krijgt de informatie betekenis en wil je die weten; je leest dan gemakkelijker door.

Flash forward

De flash forward gebruik je om iemands wensen of angsten duidelijk te maken. Dat kan overduidelijk, zoals je ziet in het Emma Watson-gifje. Natuurlijk geen scène uit Harry Potter, maar een monteergrafje met Emma.

Voor de meeste flash forwards moet je het hele verhaal lezen. Een belangrijke variatie kennen we als het prospectieve element: Een prospectief element herken je vaak pas als veel verderop in het verhaal de vooruitblik betekenis krijgt.

Heel gemakkelijk, overduidelijk:

Hij kon toen nog niet weten dat hij die avond drie keer zou gaan liegen.

Wat subtieler is dit gifje. Dat krijgt pas zijn prospectieve betekenis als verderop in het verhaal de vrouw precies gaat worden wat ze nu zo hard ontkent. Dan pas ga je je deze zin (bewust of onbewust) herinneren en denk je als kijker/lezer: "Ik heb het altijd wel gedacht." En daar houden wij, mensen, van: een verteller die ons laat geloven dat we slim zijn. Daar is zelfs een officiële term voor: indirecte zelfbevestiging.

Opdracht

Lees dit krantenbericht uit 2019:

Opnieuw explosief gevonden van dode tuinman

De Duitse politie vreest dat de postume terreur van tuinman Bernard Graumann (59) nog wel even duurt. Gisteren werd bekend dat een nieuw explosief is ontdekt. Dat was verstopt in een carport.

Bob van Huët
Rotterdam/Fischbach

Experts lieten het explosief ter plekke gecontroleerd ontploffen. De eigenaresse van het huis was in het buitenland.

De wraakzuchtige hovenier uit de buurt van Kaiserslautern, die zelfmoord pleegde maar na zijn dood lijkt af te rekenen met mensen met wie hij ruzie had, is wereldnieuws. Het bizarre verhaal doet niet onder voor een spannende Netflix-serie.

Inmiddels zijn drie explosieve ladingen ontdekt. Twee gingen af, met als gevolg één dode (een arts van 64) en twee gewonden. Zondag raakten een kleuter (4) en haar moeder gewond doordat een explosief ontplofte in hun houtkachel. Het was verstopt in een stuk brandhout. Graumann had voor de slachtoffers gewerkt.

De laatste aanslag werd dus voorkomen. De politie in de regio herhaalde de waarschuwing voor het 'onzichtbare gevaar'. Volgens een woordvoerder heeft de tuinman zeer waarschijnlijk nog meer explosieven verstopt en mogelijk ook verstuurd in postpakketten.

Duitse media speuren naar meer nieuws over de 59-jarige hoofdverdachte, die zichzelf vorige week vergiftigde. De zelfmoord bleek een opmaat naar verbijsterende moord-aanslagen. Zestig mensen hebben zich bij de politie gemeld, omdat ze er niet zeker van zijn of ze postuum nog iets van Graumann kunnen verwachten.

Volgens getuigen zou het allemaal gebeuren omdat de tuinman (getrouwd, vader van twee, onder wie een zoon die bij de politie werkt) met veel mensen ruzie maakte, privé en professioneel.

▲ De politie doet huiszoeking in de woning van Graumann. FOTO AP

Bron: Brabants Dagblad, 9-3-2019

Jij gaat nu een verhaal schrijven dat geïnspireerd is op de daden van deze tuinman. In jouw verhaal ga je met verhaaltijd experimenteren.

Werkwijze

1. Bedenk je plot. In chronologische volgorde verzin je jouw verhaal. Een personage staat vast: de tuinman, de andere personages verzin je zelf. Bedenk hoe de personages elkaar kennen en bedenk een reden die de tuinman later kan hebben om de bom te plaatsen.
2. Bepaal je NU-moment. Van daaruit vertel je het verhaal met flashbacks of werk je met flash forwards.
3. Dit NU-moment bepaalt wie jouw hoofdpersonage wordt: de tuinman, een rechercheur, een slachtoffer, een journalist, de burgemeester, de dochter van de tuinman,
4. Maak een mindmap om je verhaal te herschikken qua tijd: begin je met de ontploffing, het onderzoek, de aanleiding voor de plaatsing van de bom, de ontmoeting tussen de hoofdpersonages? De keuze is aan jou. Denk steeds na wat je wil: spanning, emotie, psychologie, horror? Jouw ordening moet helpen om jouw schrijfdoel te versterken. TIP: denk in losse scènes, gecombineerd vertellen deze het hele verhaal.

Schrijfregels

- Je maakt minstens twee tijdsprongen (bijvoorbeeld: Nu ^ Flashback ^ Nu). Meer mag natuurlijk, maar breng de lezer niet in verwarring. De tijdsprong moet functioneel zijn.
- Je mag zinnen verwerken als: *Vijf dagen eerder was hem die struik niet opgevallen. Het regende en zijn capuchon liet hem weinig van het pad zien*, waarmee je expliciet vertelt dat je een tijdsprong maakt, maar dat hoeft niet; je kunt ook patsboem ergens anders op een ander moment zijn.
- Gebruik een witregel om de sprong ook typografisch te laten opvallen.
- Je verwerkt minstens drie dialogen.
- Je verhaal heeft 1000-1500 woorden.
- Wees je bewust van de **grammaticale tijd** die je gebruikt. Onvoltooiden tijden werken prima in een verhaal. Tegenwoordige tijd leest in de regel het meest actief. Óf je verspringt van tegenwoordige naar verleden tijd is een keuze. Dat hoeft niet. Tegenwoordige tijd werkt ook prima in het verleden:
Ik word wakker, zet mijn mobiel aan en zie dat Trump president wordt.
Voltooiden tijden zijn weer handig voor beschrijvingen/beschouwingen:

Hoe heeft dit in godsnaam kunnen gebeuren?
Verander niet van tijd zonder duidelijke reden.